

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ... ΛΙΧΟΥΔΗΔΕΣ

ΤΑ ΣΤΡΕΙΔΙΑ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ἡ ἀγάπη τῶν Ρωμαίων γιὰ τὰ στρεΐδια. Πῶς τὰ ἐξύμνησαν ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι. Ἡ καταπληκτικὴ γονιμότης τῶν στρεΐδιων. Τὸ πάθημα τῶν προμηθευτῶν τοῦ στρατοῦ ποὺ δὲν θέλησαν νὰ προσφέρουν μερικὰ στρεΐδια στὸν Ἑρρίκο ΙV.— Οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ τὰ στρεΐδια. Ἡ θεραπευτικὴς ιδιότης τῶν στρεΐδιων. Πῶς ἀπελευθερώθηκε ἕνας Ρῶσος δοῦλος, κτλ. κτλ.

Οἱ Ρωμαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ μεγαλύτεροι λιχούδηδες τῆς ἱστορίας, ἐλάτρευαν τὰ στρεΐδια. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα, πᾶμπλουτος καὶ περίφημος καλοφαγᾶς, εἶχε πρῶτος τὴν ἐμπνευσι νὰ συστήσῃ ἕνα ἀπέραντο ὀστρακοτροφεῖο καὶ νὰ χτισθῇ κοντὰ σ' αὐτὸ ἕνα πολυτελέστατο παλάτι, ὅπου καλοῦσε τοὺς φίλους του γιὰ νὰ δοκιμάζουσαν τὰ ὑπέροχα στρεΐδια του.

Ἐκεῖ, γινόντουσαν κυριολεκτικῶς ἑκατόμβαι στρεΐδιων, γιὰτὶ οἱ Ρωμαῖοι δὲν εἶχαν σὺν τοὺς συγχρόνους Εὐρωπαίους λεπτὰ τὰ στομάχια τους. Μποροῦσαν νὰ φάνε ἑκατὸ καὶ διακόσια στρεΐδια χωρὶς νὰ θυροστομαχιάσουσαν.

«Ὁ στρεΐδι προσφιλὲς στὸ λιχούδη — γράφει κάποιος ὁ σοφὸς Σενέκας — στρεΐδι πού ἐρεθίζει, ἀντὶ νὰ καταστέλλῃ τὴν ὄρεξι, καὶ πού ποτε δὲν κάνει κακὸ, κ' ὅταν ἀκόμα σὲ παρατρῶνε, γιὰτὶ τὸ στομάχι σὲ χονεύει μὲ μεγάλη ἐπιθυμία...»

Φαίνεται πῶς ὁ Σενέκας λέει τὰ λόγια αὐτὰ ἐξ ἰδίας πείρας, γιὰτὶ καὶ ὁ ἴδιος κατεβρόχιζε ἑκατοντάδας στρεΐδιων ἑβδομαδιαίως.

Ὁ αὐτοκράτωρ Βιτέλλιος πάλι, ὁ ὁποῖος ἔμεινε παροιμιώδης γιὰ τὴν λιχουδιά του ἔτρωγε σὲ κάθε φαγητὸ του τριακόσια στρεΐδια!

Ἐπίσης κ' ὁ μέγας Κικέρων ὁμολογεῖ τὴν μεγάλη του ἀγάπη πρὸς τὰ στρεΐδια, ὁ δὲ μέγας ποιητῆς Ὀράτιος δὲν παρέλειψε νὰ ἐξυμνήσῃ τὴν νοστιμάδα τους μὲ ἀρμονικοὺς στίχους.

Οἱ λιχούδηδες τῆς Ρώμης περιωρίζοντουσαν στὴν ἀρχὴ τὰ στρεΐδια τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας. Μὰ σὲ λίγυ ἀρχισαν νὰ θρῖσκουσαν πολὺ νοστιμώτερα τὰ στρεΐδια τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, κ' ὑπεβάλλοντο σὲ τεράστια ἔξοδα γιὰ νὰ τὰ φέρνουσαν ἀπὸ κεῖ πέρα.

Φαίνεται μάλιστα πῶς ὁ περίφημος λιχούδης τῆς Ρώμης Ἀπίκιος εἶχε ἐπινοήσῃ ἕναν τρόπο γιὰ νὰ διατηρῆ τὰ στρεΐδια φρεσκότατα. Ἐστελγε φορτώματα ὀλόκληρα στὸν φίλο του αὐτοκράτορα Τραϊανό, ὅταν ἐκεῖνος εἶχε ἐκστρατεύσει ἐναντίον τῶν Πάρθων καὶ, μολοντὶ ἔκαναν ταξίδι ὀλοκλήρων ἑβδομάδων, ἔφθαναν στὸν προουρισμὸ τους φρεσκότατα, σὺν νᾶχαν θγεῖ μόνις πρὸ μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὴ θάλασσα!

Εἶναι κρίμα, πού δὲν ξέρομε σήμερα τὸν τρόπον αὐτὸ τῆς διατηρήσεως τῶν στρεΐδιων. Θὰ μᾶς ἦτανε πολὺ χρήσιμος.

* * *

Ὡς γνωστὸν, ἡ γονιμότης τῶν στρεΐδιων εἶνε καταπληκτικὴ, ἀφάνταστη. Ἐνα εἶδος στρεΐδιων ποὺ λέγονται «ἀλογοπόδαρα» παράγει, σὲ κάθε ὠτοκία του, 600,000 μὲ 1,200,000 αὐγά κ' ἐπειδὴ γεννᾷ πολλὰς φορὰς τὸν χρόνο, δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ ἂν ἐλέγαμε πὺς θβάζει 4,000,000 αὐγά τὸν χρόνο! Εἶν' ἀλήθεια ὅτι τὰ περισσότατα ἀπ' αὐτὰ τὰ αὐγά τὰ χρησιμοποιουσαν ὡς τροφὴ στὰ ψάρια, τὰ ὁποῖα καταβροχθίζουσαν τόσο τεράστιες ποσότητες ἀπ' αὐτὰ, ὥστε ἐκεῖνα πού ἀπομένουσαν μόνις φτάνουσαν γιὰ νὰ ἱκανοποιουσαν τὴν ὄρεξι τῶν λιχούδηδων.

Ὅπως καὶ στοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι καὶ στὰ στρεΐδια, ἡ φτωχότερες οἰκογένειες, ἢ μᾶλλον ἡ κατώτερες κατηγορίες τους ἀποκτοῦσαν τὰ περισσότατα παιδιὰ.

Ἡ γονιμότης τῶν πορτογαλικῶν στρεΐδιων, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται τὰ κατώτερα τοῦ εἶδους, ἔχουσαν μιά ἀφάνταστη, μιά ἀσύγκριτη γονιμότητα. Σκορπίζουσαν κάθε χρόνο δεκάδες ἑκατομμύρια αὐγῶν στὴ θάλασσα καὶ φτάνει νὰ πέσουσαν μερικὰ ἀπ' αὐτὰ σὲ μιά ἀκτὴ γιὰ νὰ τὴν καλύψουσαν ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρὸ ὀλόκληρη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Ἐκυκλοφόρησε εἰς κομψὸν τόμον καὶ ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου τὸ «Γκιουλιταν», ἡ θαυμασιὰ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Πέρσου ποιητοῦ Σααντῆ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ ποιητοῦ κ. Μιχ. Ἀργυροπούλου.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ τὸ ἀποκτήσουσαν ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, πρέπει νὰ ἀποστείλουσαν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Μπουκέτου» δραχμὰς 40 καὶ θὰ τὸ λάβουσαν ἐλευθέρων ταχ. τελῶν.

Μὲ τὴν ἰδίαν τιμὴν τῶν 40 δραχ. καὶ τὰ ταχυδρομικὰ ἀποστέλλεται τὸ βιβλίον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Κατὶ παρόμοιο συνέβη μὲ τὴν ἐξάπλωσι τῶν πορτογαλικῶν στρεΐδιων καὶ στὶς ἀκτὲς τῆς Γαλλίας. Κατὰ τὸ 1866, ἕνα ἱστιοφόρο, φορτωμένο μὲ πορτογαλικά στρεΐδια καὶ προερχόμενο ἀπὸ τὶς ἀκτὲς τοῦ Τάγου, ἀναγκάστηκε, λόγω τῆς μεγάλης τρικυμίας ποὺ συνάντησε στὸ ταξίδι του, νὰ καταφύγῃ στὴ Γιρόνδη. Μὰ ἐπειδὴ ἡ κακοκαιρία παρατάθηκε ἐπὶ ἡμέρας, τὰ στρεΐδια χάλασαν κ' ὁ πλοίαρχος διέταξε νὰ τὰ ξαναρρίξουσαν στὴ θάλασσα.

Τὰ χαλασμένα στρεΐδια ὁμως, μόνις ξαναβρέθηκαν στὸ στοιχειὸ τους, ἔγιναν ἐντελῶς καλὰ κ' ἀρχισαν νὰ πολλαπλασιάζουσαν τόσο γρήγορα, ὥστε φοβήθηκαν μὴν ἐκτοπίσουσαν ἀπὸ τὶς ἀκτὲς τὰ ἐκλεκτὰ στρεΐδια καὶ γι' αὐτὸ ἔλαβαν δρακόντεια μέτρα γιὰ νὰ ἐμποδίσουσαν τὴν ἐπέκτασί τους καὶ τὴν ἀνάμιξι μὲ τὰ ἄλλα εἶδη στρεΐδιων. Καὶ πράγματι τὸ κατῶρθωσαν.

Ἐνα χαριτωμένο ἀνέκδοτο γιὰ τὰ στρεΐδια, σχετικὸ μὲ τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας Ἑρρίκο 4ο διηγεῖται ὁ Γάλλος Λ' Ἐτουᾶλ στὰ «Ἀπομνημονεύματά» του: Μιά μέρα πού ὁ Ἑρρίκος 4ος κυνηγοῦσε στὶς ἀκτὲς τοῦ Γκρομπουά, χωρίστηκε ἀπὸ τὴν ἀκολουθία του κ' ἔφτασε στὸ Κρετέιγ τὴν ὥρα τοῦ γεύματος. Ὁ βασιλεὺς μπῆκε σ' ἕνα πανδοχεῖο καὶ τὸ πρῶτο πρᾶγμα πού εἶδε ἐκεῖ, ἦταν ἕνα καλάθι γεμάτο στρεΐδια πού μόνις τὰ εἶχαν βγάλει ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ὁ βασιλεὺς ρώτησε σχετικῶς κ' ἔμαθε ὅτι τὰ στρεΐδια προωρίζοντουσαν γιὰ τὸ τραπέζι μερικῶν προμηθευτῶν τοῦ στρατοῦ, οἱ ὁποῖοι, σὲ μιά σάλλα τοῦ ἀπάνω πατώματος τοῦ πανδοχείου, ἐτοιμαζόντουσαν γιὰ γλέντι.

Ὁ Ἑρρίκος 4ος ἔστειλε τότε τὸν ξενοδόχο γιὰ νὰ πῆ σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἕνας εὐγενὴς τοὺς παρακαλοῦσε νὰ τοῦ παραχωρήσουσαν καμμιά δεκαριά στρεΐδια ἀντὶ πληρωμῆς καὶ νὰ τοῦ κάνουσαν τὴν τιμὴ νὰ τὸν ἀφήσουσαν νὰ καθῆσῃ στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ τους.

Μὰ οἱ προμηθευταὶ ἀρνήθηκαν μὲ τρόπο πρόστυχο νὰ τὸν δεχθοῦσαν ὡς συνδαιτημόνα καὶ νὰ τοῦ παραχωρήσουσαν ἔστω κ' ἕνα ἀπὸ τὰ στρεΐδια τους, λέγοντας ὅτι δὲν ἔφθαναν οὔτε γι' αὐτοὺς.

Μὰ νὰ, ἔξαφνα, ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ, ἔφθασαν στὸ πανδοχεῖο οἱ εὐπατρίδα τῆς ἀκολουθίας τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νὰ τοὺς διηγηθῆ τί τοῦ συνέβη. Τότε ἐκεῖνοι ἔρπαξαν τοὺς προμηθευτὰς, τοὺς μετέφεραν στὸ γειτονικὸ δάσος κ' ἐκεῖ τοὺς μαστίγωσαν καὶ τοὺς ἐξυλοκόπησαν γιὰ νὰ τοὺς μάθουσαν νὰ φέρωνται ἄλλη φορὰ εὐγενέστερα.

Κατοπιν, ὁ βασιλεὺς κ' οἱ εὐγενεῖς ἔφαγαν μὲ ὄρεξι ὄλα τὰ στρεΐδια!

* * *

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, τὰ φρέσκα στρεΐδια ἦταν ἕνας μεζὲς σπάνιος κ' ἐξαιρετικὸς, πού τὸν εἶχαν ὄλοι σὲ μεγάλη ἐκτίμησι. Ἄν λάθῃ κανεὶς ὑπ' ὄψι του τὶς οὐκολίες τῶν μεταφορῶν, θὰ καταλάθῃ ὅτι τὰ νοστιμώτατα αὐτὰ ὀστρακόδερμα σπανίως ἔφθασαν στὸ Παρίσι καὶ στὶς ἄλλες μεγαλοπόλεις ἀρκετὰ φρέσκα γιὰ νὰ φαγωθοῦσαν ὡμά.

Γι' αὐτὸ τὰ ἔτρωσαν ψητὰ, θραστὰ, μαγειρευμένα μ' ἕνα σωρὸ τρόπους, πού εἶνε ἀγνωστοὶ σήμερα.

Ὅπως ὁ Ἑρρίκος 4ος, ἔτσι καὶ οἱ διάδοχοί του βασιλεῖς Λουδοβίκος 13ος καὶ Λουδοβίκος 14ος ἐλάτρευαν τὰ στρεΐδια. Τὴν ἀγάπη τους, μάλιστα αὐτῆ, τὴν ἐξεδήλωσαν λαθραίνοντας μέτρα εὐνοϊκὰ γιὰ τὴν κατανάλωσι τῶν στρεΐδιων στὸ Παρίσι.

Ὁ Λουδοβίκος 13ος ἀπήλλαξε στὸ 1627 τὰ στρεΐδια ἀπὸ κάθε

φόρο, ο δὲ Λουδοβίκος 14ος διέταξε νὰ συνοδεύσουν γιὰ λόγους... ἀσφαλείας, τὰ φορτία τῶν στρεϊδιῶν ποὺ μετεφέροντο στὸ Παρίσι, πολυάριθμοι ἀστυνομικοί.

Ἡ σημερινὴ κυβερνήσεις, ὅμως, θεωροῦν τὰ στρεϊδία ὡς εἶδος πολυτελείας καὶ ἐπιβάλλουν βαρυτάτους φόρους σ' αὐτά.

* * *

Τὰ στρεϊδία εἶνε ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὠφέλιμα. Πρὸ εἰκοσιπέντε χρόνων, ὡστόσο, μερικοὶ γιατροὶ — οἱ ἴδιοι, χωρὶς ἄλλο ποὺ εἶχαν ἐκστρατεύσει ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐναντίον τοῦ κρασιοῦ — προσπάθησαν νὰ τὰ δυσφημήσουν.

Μὰ οἱ σύγχρονοι ἐπιστήμονες ἀποκατάστησαν τὴν... ὑπόληψιν τῶν στρεϊδιῶν. Τὸ στρεϊδί εἶνε πάντοτε ὑγιεινόν, φτάνει μόνο νὰ διατηρηθῆται σὲ καθαρὰ μέρη. Ἐχει ὄχι μόνο τροφὴν νόστιμην, ἀλλὰ καὶ χρησιμωτάτη γιὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ θεραπευτικὴ του ἰδιότης εἶνε ἀναμφισβήτητος.

Ὁ Μπαϊρχάδε, ὁ περιφημὸς Ὁλλανδὸς γιατρός καὶ ἄλλοι διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, θεβαιώνουν ὅτι ἐπέτυχαν μὲ τὰ στρεϊδία ἀνέλπιστα, σχεδὸν θαυμαστά, ἀποτελέσματα, σὲ περιπτώσεις πνευμονικῆς φυματίωσης.

Δὲν εἶνε δὲ καθόλου καταπληκτικὸ αὐτὸ γιὰ τὸ στρεϊδί ποὺ ζῆ σ' ἓνα περιβάλλον γεμάτο ἰώδιο, ἀποθηκεύει, τρόπον τινά, τὸ πολυτιμὸ γιὰ τὴν ὑγείαν αὐτὸ στοιχεῖο, τὸ ὁποῖον ὡς γνωστόν, εἶν' ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα συστατικὰ τοῦ μουρουνόλαδου.

Δώδεκα στρεϊδία, λέει ἓνας ἀπὸ τοὺς γιατροὺς αὐτοὺς, ἀξίζουν ὅσο κι' ἓξ κουτάλιες μουρουνόλαδου!

Ἐπίσης τὸ νερὸ ποὺ ἔχουν μέσα τὰ στρεϊδία καὶ τὸ ὁποῖο δὲν εἶνε θαλάσσιο νερὸ, μὰ ὑγρὸ ποὺ τὸ βγάζει τὸ στρεϊδί τὸ ἴδιο, συνιστᾶται ὡς μοναδικὸ «διαλυτικόν».

Ὁ δόκτωρ Μποντὲν τὸ χρησιμοποιοῖ μ' ἐπιτυχία σὲ περιπτώσεις ἐμφράξεως τοῦ πυλωροῦ καὶ σὲ ἄλλες στομαχικῆς παθήσεως ἐπιβάλλοντας στοὺς ἀσθενεῖς του νὰ ρουφᾶνε κάθε πρωὶ πέντε-ἓξ κουτάλια ἀπ' αὐτό.

Γιὰ νὰ λάβετε μιὰ ἰδέαν τῆς σημερινῆς καταναλώσεως τῶν στρεϊδιῶν, ἀρκεῖ νὰ σᾶς ποῦμε ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα Χριστούγεννα, οἱ Παρισινοὶ ἔφαγαν περισσότερα ἀπὸ δέκα ἑκατομμύρια στρεϊδία!

* * *

Ἐπὶ τῶν ἑκατῶν ἀνέκδοτα σχετικά μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν στρεϊδιῶν. Γιὰ νὰ τελειώσουμε θὰ σᾶς ἀναφέρουμε ἐδῶ τὸ πιὸ νόστιμό ἀπ' αὐτά:

Ὅπως εἶνε γνωστό, πρὸ ἑκατὸ ἄκομα χρόνων ὑφίστατο ἡ δουλεία στὴ Ρωσσίαν. Λοιπὸν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ζοῦσε στὴ Ρίγα ἓνας ἔμπορος πάμπλουτος, ὀνομαζόμενος Σαλουσίν, ὁ ὁποῖος παρ' ὅλα τὰ πλοῦτη του ἦταν δούλος τοῦ κόμητος Σερεμετιέφ.

Τοῦ κάκου ὅμως εἶχε προσφέρει στὸν κύριον τοῦ περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ρούβλια γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ὁ εὐγενὴς κόμης δὲν δεχοτανε τίποτε...

Δυὸ φορές ὁ πλούσιος ἔμπορος εἶχε κάνει διαθήματα στὸν κύριον τοῦ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του, μὰ καὶ τίς δυὸ φορές εἶχε ἀποτύχει. Θέλησε νὰ κἀν καὶ μιὰ τρίτη ἀπόπειρα καὶ, καθὼς ξεκίνησε γιὰ τὸ μέγαρον τοῦ κυρίου του μὲ τίς τσέπες γεμάτες χρυσάφι, εἶχε τὴν ἐμπνευσίαν νὰ πάρῃ μαζὺ του κι' ἓνα βαρελάκι γεμάτο ἐκλεκτὰ καὶ φρέσκα στρεϊδία γιὰ νὰ τοῦ τὰ προσφέρῃ.

Τὴν ὥραν λοιπὸν ποὺ ἔφθασε στὸ μέγαρον τοῦ κυρίου του, ἐκεῖνος ἔδινε μὲγάλον γεῦμα στοὺς φίλους του. Κάθε εἶδους φαγητὸ ὑπῆρχε ἐκεῖ καὶ μόνο τὰ στρεϊδία, τὰ ὁποῖα ὁ οἰκοδεσπότης εἶχε παραγγεῖλει δὲν εἶχαν φτάσει ἄκομα.

Καθὼς λοιπὸν ὁ κόμης εἶδε τὸν πλούσιον ἔμπορον νὰ μπαίνει μέσα, φώναξε:

— Ἄ! νὰ πάλι ὁ Σαλουσίν! Θάρχεται πάλι γιὰ νὰ με παρακαλέσῃ νὰ τοῦ χαρίσω τὴν ἐλευθερίαν του...

Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Σαλουσίν, πρόσθεσε:

— Ναι, ναί... ἔξέρω, ἀγαπητέ μου... θὰ μοῦ προσφέρῃς πάλι ἑκατὸ ἢ διακόσιες χιλιάδες ρούβλια... Τί νὰ τὰ κάνω ὅμως;... Χρήματα ἔχω ἀρκετά... Ἄν μπορούσες νὰ μοῦ βρῆς στρεϊδία, θὰ σοῦ χάριζα εὐχαρίστως τὴν ἐλευθερίαν σου.

— Ἰδοὺ ταί! εἶπε ὁ ἔμπορος παρουσιάζοντας τὸ βαρελάκι του.

Ὁ κόμης κράτησε ἀμέσως τὸν λόγο του καὶ ὑπέγραψε τὴν πράξιν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου του ἐπάνω στὸ ἴδιο τὸ βαρελάκι μὲ τὰ στρεϊδία. Ἐπειτα, ἀποκαλώντας τὸν πρῶτον δούλου του «κύριον» καὶ μιλῶντας του στὸν πληθυντικόν, ἐπρόσθεσε:

— Καὶ τώρα, κύριε Σαλουσίν, εὐαρεστηθῆτε νὰ καθῆσθε στὸ τραπέζιν καὶ νὰ φάτε μαζὺ μας...

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Οἱ φίλοι τῶν δυστυχῶν ἡμερῶν εἶνε οἱ καλύτερα διαλεγμένοι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀποκτήσαμε σ' εὐτυχεῖς στιγμῆς.

* * *

Τὰ πιστότερα τεκμήρια τῆς ἀγνῆς φιλίας, εἶνε αἱ πράξεις καὶ ὄχι τὰ λόγια.

* * *

Τὸ χρέμα δὲν πρέπει οὔτε νὰ τὸ ὑπερτιμᾶς, οὔτε νὰ τὸ περιφρονῆς. Μὴ λησμονῆς ποτέ, ὅτι εἶνε ὡς ὑπῆρέτης μὲν θαυμάσιος, ὡς δεσπότης δὲ τυραννικώτατος.

ΑΠΟ ΤΟ «ΓΚΙΟΥΛΙΣΤΑΝ» ΤΟΥ ΣΑΑΝΤΗ

ΕΧΘΡΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ

Γιὰ τὸν κακὸν τὸν ἄνθρωπον μὴ ἔχεις καλωσύνη, καὶ χάλασέ τον, σὰν μπορῆς μὲ τὸ δικό σου χέρι. Γιατί ἂν φανῆς ἀδιάφορος κι' ἂν στὴ ζωὴ ἀπομείνῃ, μικρὴ ἢ μεγάλη συμφορὰ μιὰ μέρα θὰ σοῦ φέρῃ.

Κι' ἀκόμη ἂν μπρὸς στὴν πόρταν σου θὰ σκύψῃ τὸ κεφάλιν καὶ μπρουμουτίση ἐμπρὸς σου, νὰ πάρῃ τὸ κεφάλιν σου θὰ συλλογιέται πάλιν, καὶ πρὶν τὸ κάμῃ, σώσου.

Καὶ ὄχι εὐσπλαχνία καὶ καρδιά καὶ ὄχι συχώριον σοῦ εἶπα! μὰ φύλαγέ τον μὲ τὸ νοῦ καὶ κύττα μὲ τὸ μάτι καὶ σὰν τὸν βρῆς τὸν ἄνομον σὲ κἀνα μονοπάτι, ρίχ' του γερά καὶ χτύπα!

Νὰ μὴν περηφανεύεσαι γιὰ τὴν παλληκαριά σου, σὰν δῆς μπροστά σου τὸν ἐχθρὸν σκυφτὸν καὶ νικημένον. Στὸ κάθε του πουκάμισον κι' ἓνα ἄνθρωπον φαντάσου καὶ μέσ' στὸ κάθε κόκκαλον θὰ βρῆς μυαλὸν κρυμμένον...

Πήγαινε, κάθου ξένοιαστος μὲ τοὺς δικούς σου πέρα, σὰν δῆς πὼς μαλλιοπιάνονται στ' ἀπόμακρον οἱ ἐχθροὶ σου, μ' ἂν βλέπῃς πὼς μονοιάζουνε, στιγμὴ μὴ χασομέρα, μόν' τρέξε μέσ' στὸ κάστρον σου κι' ἀκόναε τὸ σπαθὶ σου.

Μὴ λές σὲ φίλον σου ὅλα σου τὰ μυστικά: ποιὸς ξέρει ἂν κάποιον μέρα, σὰν ἐχθρὸς, δὲν σοῦ σηκώσῃ χέρι!

Τὸ πιὸ κρυφὸν σου μυστικὸν κράτα γερά στὰ βάθην, μὴν τύχῃ κι' ὁ πιὸ τίμιος ἀκόμη καὶ τὸ μάθη. Γιατί, ὅσο νᾶνε γκαροιακός, δὲ θᾶχῃ κι' ἐννοια τὴν ὅσην, σὰν τὴν δικὴν σου τὴν καρδιάν νὰ μὴ σὲ καταδώσῃ.

Νὰ μὴ φοβᾶσαι τὸν ἐχθρὸν, ποὺ ἀντίκρυνά σου πάει, κι' ὄρμᾳ νὰ σοῦ τὴν δώσῃ.

Νὰ φοβηθῆς τὸ φίλον σου, ποῦρχειται πλάϊ-πλάϊ μ' ἓνα κρυφὸ χαμόγελον, κρυφὰ νὰ σὲ προδώσῃ.

Χίλιους σου φίλους πιὸ καλὰ νὰ χωρισθῆς μὲ πόνον, παρὰ νὰ ἴδουν τὰ μάτια σου κι' ἓναν ἐχθρὸν σου μόνον.

Ἐκεῖνος, ποὺ μὲ τοὺς ἐχθρούς τῶν φίλων του τὰ φτιάκει, μὲ τοὺς καλοὺς τοὺς φίλους του μαλώνει καὶ τοὺς χάνει.

Μικροῦ σου ἐχθροῦ μὴ δέχεσαι τὰ φιλικὰ σημάδια, γιατί λογιάζει μὲ τὸ νοῦν πιὸ δυνατὸν νὰ γίνῃ κι' ἂν σ' ἓνα φίλον δὲν μπορῆς νὰ βρῆς ἐμπιστοσύνην, πιὸ λίγη ἀκόμη θενὰ βρῆς σ' ἓνός ἐχθροῦ τὰ χάδια κι' ὁποῖος ἀδύναμον ἐχθρὸν σωστά δὲ λογαριάζει, μ' ὁποῖον ἀφήνει ἀχνὴν φωτιά, ποὺ θενὰ ἀνάψῃ, μοιάζει...

Τὰ κομματάκια τὰ μικρὰ φτεῖναι βουνὰ μὲγάλαν καὶ ἀπλώνει λίμνην τὸ νερὸ, ποὺ πέφτει στάλα-στάλα. Ἔτσι κι' ὅπ' ἔχει ἀδύναμον καὶ ἀνήμπορον τὸ χέρι, μικρὰ πετράδια γιὰ καιρὸν μαζεύει ἀγάλη-ἀγάλη, ὡς ποὺ νὰ βρῆ τὴν πιὸ καλὴν στιγμὴν ποὺ τοῦ συμφέρει, νὰ ρίξῃ τὸ πετρόβουνον στοῦ ἐχθροῦ του τὸ κεφάλιν.

Σὰν βλέπεις ἄνθρωπον ἄσημον ποὺ τὸν βοηθάει ἡ τύχη, ὑπομονέψου φρόνιμον κι' ἐνάτια μὴν τὰ πᾶς. Μιὰ ποὺ δὲν ἔχεις κοφτερό, σὰν τοῦ θεριοῦ τὸ νύχι, μ' ἄγρια θεριά μὴν πιάνεσαι, ἂν τὴν ζωὴν ἀγαπᾶς.

Σὰν πολεμᾶς μ' ἐχθρὸν τρανόν, πῶχει ἀτσαλένιον χέρι, ἢ κλειδωσῆ σου ἢ σκεπαστὴ μ' ἀσημι θὰ ὑποφέρῃ. Φυλάξου ὡς ὅτου ἡ τύχη σου τὰ χέρια του νὰ δέσῃ, καὶ ρίξου κατ' ἐπάνω του καὶ ρήμαχ' τον νὰ πέσῃ.

Μὴν ἀγοράζῃς φέματα τοῦ ἐχθροῦ σου, ἀπὸ τὰ χεῖλια, καὶ μὴν ἀκούς τὰ ἐγκώμια τοῦ κόλακα τὰ χίλια. Ἐκεῖνος μὲ τὸ πλάνημα τὸ δίχτυν τοῦ σοῦ στήνει, κι' αὐτὸς γιὰ τὸ συμφέρον του τὸν ἔπαινον σοῦ δίνει. Καὶ μοιάζει ὁ κουτεντὸς προβιά κι' ὁ ἔπαινος ἀγέρα: αὐτὸς φουσᾷ μὲ δύναμιν, κι' αὐτὴ φουσκώνει ὡς πέρα...

Φυλάξου ἀπὸ τὴν συμβουλήν τοῦ ἐχθροῦ σου: θάρθη μέρα ποὺ θὰ χτυπᾶς στὸ γόνατον τὸ χέρι ἀπὸ γινάτι κι' ὅταν σοῦ δείχνῃ ὀλοῖσαν μπροστά σου στρατὰ ὡς πέρα, γύρνα καὶ πάρε γλήγορον τὸ πρῶτον μονοπάτι.

Μὴ συμπονᾶς ποτέ σου ἐχθρὸν, ποὺ θὰ τὸν δῆς νὰ πέσῃ, γιατί, ἂν θὰ πέσῃς, ξέρε το πὼς δὲ θὰ σὲ πονέσῃ.

Ὅποῖος λυπᾶται καὶ πονᾷ τ' ἀγριόδοντον τσακάλιν, στ' ἄκακον ἀρνάκι ἀστόχαστα κάνει ἀδικίαν μεγάλην.

Μετάφρ. ΜΙΧ. ΔΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ